

Bruxelles, 27.6.2016
COM(2016) 424 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Evaluarea punerii în aplicare a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a
romilor și a Recomandării Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a
romilor în statele membre – 2016**

{SWD(2016) 209 final}

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Evaluarea punerii în aplicare a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor și a Recomandării Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre – 2016

1. Introducere

În temeiul cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020¹, statele membre s-au angajat să dezvolte strategii, să le pună în aplicare și să le monitorizeze² potrivit unei abordări globale bazate pe date factuale. Comisia evaluează punerea în aplicare a strategiilor și prezintă anual rapoarte Parlamentului European și Consiliului. Cadrul UE a fost consolidat prin Recomandarea Consiliului cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor³. Această recomandare a extins cadrul, incluzând alte domenii, și a invitat statele membre să comunice anual Comisiei măsurile pe care le adoptă în conformitate cu recomandarea, precum și progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a strategiilor.

Prezenta comunicare cuprinde concluziile generale privind progresele înregistrate în punerea în aplicare a cadrului UE. De asemenea, comunicarea analizează, pentru prima oară, măsurile de integrare a romilor adoptate în conformitate cu recomandarea Consiliului. Documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește comunicarea prezintă o evaluare pentru fiecare țară în parte, precum și exemple de practici în diferite domenii tematice. A fost creat un model detaliat de raportare pentru a sprijini statele membre în exercițiul de raportare⁴. Unele state membre (Franța, Germania, Slovenia) au optat pentru utilizarea unui alt format de rapoarte, iar altele (Danemarca, Luxemburg, Țările de Jos)⁵ nu au transmis niciun raport cu privire la măsurile lor.

2. Rolul Comisiei în sprijinirea statelor membre

Comisia a corelat monitorizarea progreselor înregistrate în ceea ce privește integrarea romilor cu Strategia Europa 2020, agenda sa mai amplă pentru creștere economică. Începând cu 2012, celor cinci state membre în care există comunitățile cele mai mari de romi și care se confruntă cu cele mai stringente probleme le-au fost adresate **recomandări specifice fiecărei țări** privind modul în care politicile generale pot fi formulate pentru a fi mai favorabile incluziunii romilor. În 2016, recomandările propuse de Comisie pun accentul pe promovarea participării copiilor romi la o educație generală de calitate⁶. Instrumentele juridice, de politică și

¹ COM(2011) 173 final, aprobată de șefii de stat și de guvern la 23-24 iunie 2011.

² Termenul „strategie” este folosit și pentru a desemna seturi integrate de măsuri de politică. Statele membre sunt desemnate prin următoarele abrevieri: AT-Austria, BE-Belgia, BG-Bulgaria, CY-Cipru, CZ-Republica Cehă, DE-Germania, DK-Danemarca, EE-Estonia, EL-Grecia, ES-Spania, FI-Finlanda, FR-Franța, HU-Ungaria, HR-Croația, IE-Irlanda, IT-Italia, LT-Lituania, LU-Luxemburg, LV-Letonia, MT-Malta, NL-Țările de Jos, PL-Polonia, PT-Portugalia, RO-România, SE-Suedia, SI-Slovenia, SK-Slovacia, UK-Regatul Unit. Malta nu are populație de etnie romă pe teritoriul său.

³ JO C 378, 24.12.2013, p. 1.

⁴ Grupul de lucru pentru indicatorii privind integrarea romilor, a cărui activitate este facilitată de Agenția pentru Drepturi Fundamentale, cu participarea a 17 state membre (AT, BE, BG, CZ, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, NL, PT, RO, SK, UK), a elaborat cadrul de raportare pe baza structurii din recomandare. Nu a fost încă finalizat un cadru de indicatori privind integrarea romilor care să coreleze măsurile, mijloacele utilizate și rezultatele obținute.

⁵ NL a furnizat un studiu calitativ privind condițiile de viață ale romilor, pe care Universitatea Erasmus l-a realizat la cererea guvernului. Timp îndelungat, DK nu a desemnat un punct de contact național pentru integrarea romilor. Un astfel de punct a fost desemnat recent, însă DK nu a transmis Comisiei niciun raport privind măsurile instituite în baza recomandării Consiliului.

⁶ BG, CZ, HU, RO, SK: http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/country-specific-recommendations/index_ro.htm.

financiare de la nivel european au fost pe deplin aliniate cu lansarea perioadei de programare financiară 2014-2020.

2.1. Consolidarea capacităților și promovarea cooperării

Comisia continuă să faciliteze dialogul dintre statele membre în cadrul **rețelei de puncte de contact naționale pentru integrarea romilor**⁷. De asemenea, aceasta continuă activitatea **Grupului operativ privind romii**, care reunește departamentele relevante ale Comisiei care contribuie la procesul UE de integrare a romilor. Se organizează **vizite bilaterale de monitorizare în statele membre**, ocazie cu care au loc discuții aprofundate între Comisie, autoritățile naționale și locale și societatea civilă, precum și vizite în comunitățile de romi.

Platforma europeană pentru incluziunea romilor, care reunește toate părțile interesate la nivel european, a făcut în 2015 obiectul unei reforme menite să asigure un proces mai participativ. Organizațiile umbrelă ale societății civile europene, cu care Comisia menține un dialog constant, au fost strâns implicate în reformarea și pregătirea platformei europene care, în 2015, s-a axat pe cooperarea dintre multiplele părți interesate și pe combaterea discriminării și a atitudinilor antițigani.

Comisia s-a angajat să sprijine statele membre în dezvoltarea **platformelor naționale pentru integrarea romilor**. Acestea ar trebui să joace un rol esențial, asigurând implicarea transparentă și incluzivă a tuturor părților interesate în ceea ce privește punerea în aplicare, monitorizarea și raportarea activităților.

Comisia a sprijinit, de asemenea, inițiativele de consolidare a capacităților locale și de stabilire de rețele, susținând:

- **programele de înfrățire între autoritățile locale** (în cadrul campaniei transnaționale „Cu romii, pentru romi”)⁸;
- **programele comune**⁹ cu Consiliul Europei, al căror obiectiv este de a investi în mediere, dialog structurat și consolidarea capacităților comunităților de romi și ale autorităților locale;
- **rețelele de cooperare transnațională** între autoritățile de la nivel național și local, precum și ONG-urile rome (sau pro-romi).

2.2. Combaterea discriminării și a atitudinilor antițigani

În 2015, Comisia și-a intensificat măsurile de combatere a discriminării, a segregării și a atitudinilor antițigani, inclusiv a discursurilor de incitare la ură și a infracțiunilor motivate de ură. În calitate de gardian al tratatelor, Comisia are rolul de a garanta că legislația împotriva discriminării, cum ar fi **Directiva privind egalitatea rasială**¹⁰, este corect transpusă și respectată. Comisia a lansat o a doua procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor legată de discriminarea copiilor romi în învățământ¹¹ și a continuat să investigheze, în mai multe state membre, cazuri în care au existat suspiciuni de discriminare în materie de educație și locuințe.

Comisia a inițiat un dialog cu statele membre pentru a asigura transpunerea și punerea în aplicare integrale și corecte ale **Deciziei-cadru a Consiliului privind rasismul și**

⁷ Reuniunile rețelei au loc de două ori pe an. Rețeaua a fost creată în 2012 pentru a promova învățarea reciprocă și cooperarea privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor, precum și pentru a oferi Comisiei sprijin în legătură cu problemele identificate de către punctele de contact. Grupurile de lucru tematice (care se concentrează în prezent pe cooperarea transnațională și pe copiii romi) din cadrul rețelei permit purtarea unor discuții mai aprofundate.

⁸ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/roma/for-roma-with-roma/index_en.htm.

⁹ Programele ROMED2 și ROMACT.

¹⁰ Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, JO L 180, 19.7.2000.

¹¹ Împotriva Slovaciei, în aprilie 2015. Prima procedură a fost inițiată în septembrie 2014 împotriva Republicii Cehe.

xenofobia¹², după ce a dobândit competența de a supraveghea aplicarea acesteia. De asemenea, Comisia și-a intensificat eforturile pentru a sprijini statele membre să ia măsuri eficace pe teren împotriva discursurilor de incitare la ură și a infracțiunilor motivate de ură. Comisia a purtat discuții cu întreprinderile din sectorul informatic, cu statele membre și cu societatea civilă pentru a asigura eliminarea rapidă din mediul online a discursurilor ilegale de incitare la ură și pentru a promova elaborarea unor contradiscursuri.

Comisia a lansat campania transnațională de sensibilizare „**Cu romii, pentru romi**”. Campania vizează combaterea stereotipurilor antiromi printr-o serie de măsuri precum colaborarea cu mass-media, promovarea înțelegerii culturale, organizarea în școli a unor concursuri de desen și sprijinirea proiectelor de înfrățire între autoritățile locale.

În 2015, Comisia a publicat un set de trei materiale de referință pentru a sprijini statele membre în lupta împotriva discriminării și a segregării:

- **orientări privind modul** în care fondurile structurale și de investiții europene aferente perioadei 2014-2020 pot fi utilizate pentru a **combate segregarea educațională și teritorială**, alături de sfaturi ale experților în materie de punere în aplicare adresate statelor membre cel mai mult vizate¹³;
- **broșura „Cunoașteți-vă drepturile”**, care cuprinde orientări privind modul de a depune o plângere în caz de discriminare și care explică drepturile victimelor într-un limbaj simplu, în scopul de a îmbunătăți asigurarea respectării directivelor privind egalitatea și cunoașterea drepturilor¹⁴;
- **setul european de instrumente pentru școli** privind bunele practici în domeniul educației, care include practici privind oferirea de sprijin specific pentru copiii romi și colaborarea cu familiile de romi¹⁵.

Comisia și-a exprimat sprijinul ferm pentru **Rezoluția Parlamentului European**¹⁶ – **Atitudini antițigănești în Europa și recunoașterea de către UE a Zilei de comemorare a genocidului împotriva romilor**. În cadrul programului său „Europa pentru cetățeni”, Comisia a finanțat proiecte de comemorare a Holocaustului romilor, precum și proiecte organizate la nivel local, național și transnațional privind integrarea romilor și combaterea discriminării în cadrul programului „Drepturi, egalitate și cetățenie”.

3. Situația actuală în statele membre în ceea ce privește integrarea romilor

Criza refugiaților, în plus față de criza economică și financiară, a reprezentat o provocare fără precedent pentru statele membre. Autoritățile publice sunt supuse presiunii de a răspunde nevoilor refugiaților nou-sosiți, care se adaugă nevoilor propriilor cetățeni romi vulnerabili și ale resortisanților de origine romă din UE sau din țările terțe care locuiesc pe teritoriul lor. În pofida provocărilor prezentate de integrarea acestor comunități, statele membre nu ar trebui să acorde prioritate unei anumite provocări în detrimentul celorlalte. Este nevoie de o abordare echilibrată, care să reconcilieze toate nevoile de integrare cu măsuri coordonate ce se sprijină unele pe altele.

Prezenta evaluare se bazează pe informațiile furnizate de statele membre, completate de contribuții din partea societății civile. În cadrul Grupului de lucru pentru indicatorii privind integrarea romilor (coordonat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale cu participarea a 17 state membre și a Comisiei) s-au depus eforturi pentru a elabora un cadru comun pentru indicatorii privind romii. Ca urmare, a fost elaborat un model detaliat de raportare a măsurilor

¹² 2008/913/JAI, JO L 328, 28.11.2008.

¹³ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf.

¹⁴ http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/rights_against_discrimination_web_en.pdf.

¹⁵ <http://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/resources/toolkitsforschools/general.htm>.

¹⁶ 15.4.2015, 2015/2615(RSP).

puse în aplicare, însă trebuie să se lucreze în continuare la un cadru de indicatori privind integrarea romilor care să permită corelarea măsurilor, a mijloacelor utilizate și a rezultatelor obținute. Modelul utilizat anul acesta pentru raportare a pus o serie de probleme pentru unele state membre. Comisia s-a angajat să elaboreze o metodologie de raportare ușor de utilizat, strâns legată de cadrul de indicatori.

3.1. Măsuri orizontale

Discriminarea continuă să fie larg răspândită în întreaga UE, fiind prezentă în toate societățile și în toate sectoarele-cheie. Acest lucru este confirmat de rezultatele recentului sondaj Eurobarometru¹⁷ și de feedbackul din partea societății civile. Statele membre se axează pe promovarea dialogului intercultural, a diversității, a informațiilor despre istoria și cultura romilor, inclusiv despre Holocaustul romilor. Unele dintre ele includ deja aceste informații în programele lor școlare. Este important să se abordeze chestiunea combaterii discriminării romilor prin educarea copiilor și plasând educația în această perspectivă mai largă. Unele state membre au instituit activități de formare menite să sensibilizeze funcționarii publici și furnizorii de servicii pentru ca aceștia să aibă o înțelegere interculturală adecvată atunci când lucrează cu romii. Alte state membre organizează, de asemenea, campanii împotriva infracțiunilor motivate de ură. Toate aceste măsuri sunt esențiale pentru a promova egalitatea și statele membre sunt încurajate să le dezvolte.

În ciuda acestor eforturi, pe teren nu sunt vizibile progrese reale. Prin urmare, este necesară o abordare mai sistematică, iar statele membre sunt invitate să dea dovadă de mai multă voință politică pentru a combate discriminarea. **Atitudinile antițigani, formă specifică de rasism,** sunt strâns legate de stereotipuri adânc înrădăcinate și de stigmatizarea romilor și se observă o intensificare a acestora. Acest lucru are legătură cu faptul că radicalizarea și extremismul au câștigat teren în UE. Este esențial ca autoritățile publice să se distanțeze de discursul rasist și xenofob care vizează romii și să incrimineze efectiv **discursul antiromi, discursul de incitare la ură și infracțiunile motivate de ură.** Este important să se conștientizeze faptul că reticenta de a acționa contribuie, de asemenea, la acceptarea intoleranței de către societate.

Deși unele state membre au luat măsuri pentru a elimina discriminarea și segregarea romilor prin adoptarea unei legislații favorabile incluziunii romilor (în special în domeniul educației, pentru a promova un acces egal al copiilor romi la educația generală¹⁸), persistă cazurile de excludere profesională și de segregare în materie de educație și locuințe. Prin urmare, statele membre ar trebui să depună eforturi mai mari pentru a **asigura respectarea practică eficace a legislației antidiscriminare** în scopul de a elimina efectiv practicile discriminatorii și de segregare.

Majoritatea statelor membre au raportat luarea de măsuri privind promovarea participării romilor, însă este necesar să se pună **un accent mai mare pe tineretul de etnie romă.** Situația **copiilor romi** rămâne deosebit de îngrijorătoare. Unele state membre iau măsuri pentru a combate hărțuirea și comportamentul agresiv. Cu toate acestea, cazurile de excludere continuă să existe. În unele state membre, acestea sunt legate de faptul că romii nu sunt înregistrați și nu au documente de identitate, de frecvența redusă în structurile de educație și îngrijire a copiilor preșcolari și de ratele mai ridicate de abandon școlar.

¹⁷ Eurobarometru special 437, 2015.

¹⁸ BG, CZ, SK.

Măsuri recomandate de Consiliu	Statele membre care au raportat adoptarea unei măsuri
Asigurarea respectării eficace în practică a Directivei privind egalitatea rasială	BE, BG, CZ, DE, FI, HR, IT, LT, SI, SK, UK
Punerea în aplicare, la nivel regional și local, a unor măsuri de desegregare	ES, HR, SK
Asigurarea faptului că evacuările forțate respectă integral legislația UE și obligațiile internaționale în domeniul drepturilor omului	-
Sensibilizarea publicului cu privire la avantajele integrării romilor	AT, ES, LV
Sensibilizarea publicului cu privire la caracterul divers al societăților și la incluziunea romilor	AT, DE, ES, LV, PT, SI, SK
Combaterea discursului antiromi și a discursului de incitare la ură	AT, DE, ES, HR, SE, SK
Combaterea discriminării multiple a copiilor și a femeilor de etnie romă	AT, CZ, DE, ES, HR, HU, PT, SE, SI, SK
Combaterea violenței (domestice) împotriva femeilor și a fetelor	AT, DE, EL, ES, FI, HR, HU, UK
Combaterea traficului de persoane	AT, BG, HR, HU, IT
Combaterea căsătoriilor la vârstă minoră și a celor forțate și a cerșetoriei cu implicarea copiilor	SI
Sprijinirea cetățeniei active a romilor prin promovarea participării lor sociale, economice, politice și culturale	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, LT, LV, PT, SE, SI, SK, UK
Promovarea formării și a angajării de medieri calificați	BE, BG, CZ, ES, HR, PT, SI
Sensibilizarea romilor cu privire la drepturile de care dispun	AT, DE, ES, HR
Altele	BE, BG, FR, HU, HR, IT, LV PT, UK

Acțiunile care vizează **femeile de etnie romă** sunt abordate în principal în cadrul măsurilor generale. Însă, întrucât formele de discriminare la adresa femeilor de etnie romă sunt multiple (violență, trafic de persoane, căsătorii la vârstă minoră și căsătorii forțate, cerșetoria cu implicarea copiilor), chestiunea ar trebui tratată totodată prin mai multe măsuri înscrise într-o abordare strategică care ține seama de particularitățile femeilor și copiilor. În aceste domenii se simte o lipsă acută a măsurilor, deși există indicii potrivit cărora traficul de persoane de etnie romă în aceste scopuri a crescut¹⁹.

Statele membre ar trebui să abordeze mai bine situația specifică a romilor, utilizând o combinație de măsuri generale și specifice pentru a asigura un acces efectiv egal al acestora la drepturi și la servicii generale.

3.2. Educație

În cadrul măsurilor de integrare, educația se bucură de cea mai mare atenție din partea statelor membre. Majoritatea statelor membre au raportat adoptarea unor măsuri relevante pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari, părăsirea timpurie a școlii, educația incluzivă și sprijinul individualizat. Numeroase state membre au adoptat strategii de combatere a părăsirii timpurii a școlii, însă acestea nu vizează în mod explicit romii, care continuă să fie supraraprezențați în rândul celor care părăsesc timpuriu școala. Se acordă o atenție deosebită promovării accesului la educația copiilor preșcolari și calității acesteia, întrucât contribuie la prevenirea abandonului școlar ulterior și la îmbunătățirea rezultatelor școlare. O schimbare pozitivă de paradigmă, cu recunoașterea importanței majore a educației copiilor preșcolari, a devenit vizibilă în ultimii ani. Acest lucru este demonstrat de majorarea fondurilor alocate

¹⁹ Europol: Raport privind situația – Traficul de persoane în UE.

construirii de grădinițe și de modificările legislative efectuate în mai multe state membre pentru a introduce sau a extinde învățământul preșcolar obligatoriu²⁰.

Măsuri recomandate de Consiliu	Statele membre care au raportat adoptarea unei măsuri
Eliminarea segregării	BE, BG, ES, IE, IT, RO, SI, SK
Eliminarea practicii de plasare a copiilor romi în școli pentru copii cu nevoi speciale	BG, CZ, SK
Combaterea părăsirii timpurii a școlii	AT, BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, RO, SE, SK, UK
Promovarea accesului la servicii de calitate de educație și îngrijire a copiilor preșcolari	AT, BG, CZ, ES, FI, HR, HU, IT, PL, RO, SK
Furnizarea de sprijin individualizat	AT, CZ, DE, ES, HR, IT, LT, LV, PL, RO, SK, UK
Promovarea metodelor de predare și învățare favorabile incluziunii	AT, BG, CY, CZ, DE, ES, HR, HU, LV, PT, RO, SI, SK, UK
Încurajarea implicării părinților și formarea cadrelor didactice	AT, BE, BG, CY, DE, ES, FI, IT, LV, SI, SK
Promovarea participării la învățământul secundar și superior și a absolvirii acestor cicluri de învățământ	AT, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, PL, UK
Extinderea accesului la educație ca a doua șansă și la educația adulților	UK, BG, CY, DE, ES, SI
Altele	BE, CZ, ES, FI, DE, HR, HU, IT, LT, LV, RO, SI, SK, UK

O evoluție pozitivă mai recentă constă în promovarea educației incluzive și a sprijinului individualizat acordat copiilor în sistemul general de educație, elemente menite să împiedice plasarea copiilor în școli speciale în funcție de mediul social din care provin. În mai multe state membre, cadrul juridic favorabil incluziunii a fost consolidat, însă acesta trebuie însoțit de măsuri eficace de punere în aplicare. Pentru a se obține rezultate concrete, trebuie asigurate o monitorizare adecvată și o finanțare durabilă, iar cadrele didactice trebuie formate în mod corespunzător. Trebuie acordată mai multă atenție educației ca a doua șansă și educației adulților, facilitării tranziției între nivelurile de educație, inclusiv către învățământul superior. Ar trebui să se dea prioritate măsurilor active de desegregare, astfel încât copiii romi să beneficieze de o educație generală de bună calitate. Programele de formare ar trebui să corespundă nevoilor reale de pe piața forței de muncă pentru a îmbunătăți efectiv perspectivele de angajare.

3.3. Locuri de muncă

Participarea romilor pe piața forței de muncă rămâne foarte slabă. Statele membre au acordat prioritate măsurilor generale în favoarea șomerilor, formării și locurilor de muncă subvenționate pentru șomerii de lungă durată. Statele membre oferă, de asemenea, măsuri de activare/de lucrări publice, precum și măsuri în favoarea persoanelor care provin din familii de migranți, însă acestea nu au un impact semnificativ asupra romilor. Majoritatea statelor membre au raportat adoptarea unor măsuri care sprijină o primă experiență de muncă, formarea profesională și formarea la locul de muncă, învățarea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea competențelor. Mai multe state membre au luat inițiative privind serviciile generale de ocupare a forței de muncă, desfășurarea unei activități independente sau antreprenoriatul. În ciuda tuturor acestor măsuri, romii rămân grupul cel mai slab reprezentat pe piața forței de muncă. Nivelurile scăzute de educație și de competențe și discriminarea larg

²⁰ BG, CZ, HU, FI.

răspândită sunt factori care explică această prezență slabă pe piața forței de muncă. Măsurile de activare și lucrările publice au contribuit probabil la statistici mai bune privind ocuparea forței de muncă, însă, în loc să reprezinte o lampă de lansare pe piața deschisă a forței de muncă, au avut un efect de blocare a participanților în locuri de muncă de slabă calitate, cu venituri mici care nu sunt suficiente pentru a ieși din sărăcie.

Măsuri recomandate de Consiliu	Statele membre care au raportat adoptarea unei măsuri
Sprijinirea primei experiențe de muncă, a formării profesionale, a formării la locul de muncă și a învățării pe tot parcursul vieții	AT, BE, BG, DE, EL, ES, FI, HR, HU, IT, LT, LV, PL, PT, SI, SK, UK
Sprijinirea desfășurării unei activități independente și a antreprenoriatului	AT, BE, BG, ES, HR, HU, LT, SI, SK
Asigurarea accesului egal la serviciile publice generale de ocupare a forței de muncă prin acordarea de sprijin individualizat	AT, BE, BG, DE, ES, FR, HR, HU, IT, LV, PT, SE, SI, SK
Eliminarea barierelor, inclusiv a discriminării, la (re)integrarea pe piața forței de muncă	AT, FI, DE, ES, HR, HU, LT, SK, UK
Altele	BE, CZ, EL, HU, LT, PT, RO, SK

Este evident că sunt necesare abordări cuprinzătoare și mai bine adaptate nevoilor. Ar trebui mai bine exploatate măsurile inovatoare (promovarea întreprinderilor sociale și a spiritului antreprenorial în rândul romilor, stimulentele pentru angajatori, lansarea unui dialog cu angajatorii din sectorul privat, acordarea atenției cuvenite problematicii romilor în cadrul „Garanției pentru tineret” și promovarea considerațiilor sociale în cadrul achizițiilor publice), precum și abordările integrate de incluziune activă. De asemenea, este esențial ca impactul tuturor măsurilor privind ocuparea forței de muncă în rândul romilor să fie monitorizat îndeaproape. Ar trebui consolidată totodată combaterea practicilor discriminatorii pe piața forței de muncă și ar trebui îmbunătățită cooperarea cu inspecția muncii. Alocările din Fondul social european ar trebui mobilizate pe deplin pentru a asigura eficiența și sustenabilitatea măsurilor, prin acordarea unui sprijin integrat și personalizat. Ar trebui, de asemenea, valorificate pe deplin oportunitățile oferite de Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală pentru a promova ocuparea forței de muncă a romilor în zonele rurale, unde trăiesc majoritatea romilor.

3.4. Sănătate

Combaterea inegalităților în materie de sănătate suferite de populația romă rămâne o provocare continuă, în special în zonele cel mai defavorizate. Majoritatea statelor membre au raportat adoptarea de măsuri care vizează facilitarea accesului la asistență medicală și care pun accentul pe prevenire și protecție, în special vaccinarea copiilor, planificarea familială și sensibilizarea cu privire la sănătate. Statele membre cooperează, de asemenea, cu sectorul ONG-urilor. Cu toate acestea, pentru unii romi, accesul la serviciile de sănătate este limitat din cauza faptului că nu sunt înregistrați și nu dispun de asigurări de sănătate. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru a veni în ajutorul acestor persoane vulnerabile, inclusiv prin asigurarea participării lor la inițiativele de asistență medicală și socială. În toate statele membre ar trebui instituite activități de sensibilizare adresate atât practicienilor din domeniul sănătății, cât și romilor.

Măsuri recomandate de Consiliu	Statele membre care au raportat adoptarea unei măsuri
Eliminarea obstacolelor din calea accesului la sistemul de sănătate	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, FR, HU, LT, PL,RO, SE, SI, SK, UK
Îmbunătățirea accesului la controalele medicale, la îngrijirea prenatală și postnatală, la planificarea familială etc.	AT, BG, DE, ES, IT, PL, SI, SK
Promovarea accesului la programele de vaccinare gratuită care vizează copiii, grupurile și zonele cele mai defavorizate	AT, BE, BG, DE, ES, HU, PL, RO, SI, SK
O mai mare sensibilizare cu privire la sănătate	AT, BG, CZ, DE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SI, SK
Altele	BE, BG, EL, ES, FI, HR, IT, LT, PL, SK

3.5. Locuințe

Cele mai importante provocări în materie de locuințe, și anume combaterea segregării și prevenirea evacuărilor forțate, au fost insuficient abordate²¹. Mai multe state membre au raportat adoptarea unor măsuri care promovează accesul nediscriminatoriu la locuințe sociale, iar altele au raportat adoptarea de măsuri pentru combaterea segregării. Cele două domenii ar trebui să ocupe un loc important în cadrul unor noi acțiuni comune și solide, care ar putea beneficia de finanțare din fonduri UE. Utilizarea fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) care conduce la segregarea (mai mare) în ceea ce privește facilitățile ar trebui evitată. Pentru a combate segregarea este nevoie de o abordare pe termen lung. Printre condițiile indispensabile pentru a combate cu succes segregarea se numără:

- concentrarea asupra regiunilor a căror dezvoltare înregistrează întârzieri și asupra regiunilor expuse riscului;
- asigurarea coordonării dintre părțile interesate și implicarea comunităților romă vizate în procesul de punere în aplicare;
- combinarea dezvoltării de infrastructuri cu dezvoltarea resurselor umane;
- legalizarea locuințelor;
- lansarea unor măsuri premergătoare și de însoțire;
- furnizarea de locuințe adecvate într-un cadru integrat;
- înscrierea desegregării în cadrul unei abordări integrate.

²¹ Organizațiile internaționale de apărare a drepturilor omului și societatea civilă au exprimat preocupări multiple în 2015 cu privire la o serie de evacuări forțate care au avut loc în mai multe state membre. A se vedea, de exemplu: <http://www.coe.int/en/web/commissioner/-/european-countries-must-stop-forced-evictions-of-roma>. În majoritatea situațiilor, nu s-au oferit locuințe sociale alternative și, în unele cazuri, copiii au fost luați de lângă familiile lor.

Măsuri recomandate de Consiliu	Statele membre care au raportat adoptarea unei măsuri
Eliminarea segregării teritoriale și promovarea desegregării	CZ, HU, ES, IT, RO
Promovarea accesului nediscriminatoriu la locuințe sociale	AT, BE, BG, CZ, DE, ES, FI, FR, IT, SK, UK
Furnizarea unor spații de popas pentru romii nesesedentari	AT, BE, FR, UK
Asigurarea accesului la utilități publice	ES, HR, RO, SI
Altele	AT, BE, BG, CZ, ES, HR, HU, IT, LT, PL, PT, RO, SK

Unele dintre țările vizate au pus în aplicare și măsuri legate de o altă prioritate evidențiată în cadrul UE și în recomandare: furnizarea unor spații de popas pentru nomazi în mod proporțional cu necesitățile locale. Toate statele membre vizate ar trebui să abordeze problema accesului la utilitățile publice pentru a îmbunătăți condițiile de viață ale romilor.

3.6. Măsuri structurale

S-au întreprins măsuri pozitive în ceea ce privește consolidarea activității și a capacității instituționale a punctelor de contact naționale pentru integrarea romilor, deși mandatul și resursele acestora încă variază în mod considerabil. Multe dintre aceste puncte sunt implicate nu numai în coordonarea politicilor relevante, ci și în elaborarea și revizuirea lor. Multe puncte au participat activ la alinierea priorităților de politică la fondurile disponibile pentru perioada de programare 2014-2020²². Grație eforturilor lor, integrarea socioeconomică a comunităților rome marginalizate a fost selecționată ca prioritate specifică de investiții în cadrul programelor operaționale. Astfel s-a garantat o finanțare sustenabilă pentru măsurile de integrare a romilor până în 2020.

Unele puncte de contact naționale pentru integrarea romilor colaborează strâns cu autoritățile locale, oferind sprijin metodologic pentru elaborarea unor planuri de acțiune la nivel local, și cooperează cu reprezentanții societății civile rome (sau pro-romi). Aceste puncte sunt din ce în ce mai cunoscute de către toate părțile interesate. Cu toate acestea, sunt necesare în continuare îmbunătățiri, în special cu privire la **cooperarea cu autoritățile locale, cu societatea civilă și, în special, cu sectorul privat în ceea ce privește punerea în aplicare.** Din rapoartele transmise de statele membre reiese că autoritățile publice naționale sunt cele care pun în aplicare majoritatea măsurilor raportate, în special în domeniul educației și al sănătății, autoritățile locale fiind de obicei responsabile pentru punerea în aplicare a măsurilor în domeniul locuințelor și al ocupării forței de muncă. Organizațiile societății civile acordă cea mai mare atenție sănătății, apoi educației, însă parteneriatul cu organizațiile respective ar trebui promovat și mai mult pentru punerea în aplicare în toate domeniile relevante. Rolul potențial al sectorului privat rămâne în mare măsură neexplorat.

În multe state membre s-a instituit o cooperare între punctele de contact și **organismele de promovare a egalității**²³. Ambele entități contribuie la politici și, dacă este nevoie, oferă sprijin. Este în continuare necesar ca resursele umane și financiare ale punctelor de contact și ale organismelor de promovare a egalității să fie consolidate, pentru a se îmbunătăți cooperarea dintre ele și a le face mai eficace.

²² Referitor la fondurile structurale și de investiții: http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/funding/; referitor la parteneriatul consolidat în ceea ce privește planificarea, execuția și monitorizarea fondurilor ESI: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/what/glossary/e/european-code-of-conduct.

²³ Organisme instituite în temeiul Directivelor UE privind egalitatea (2000/43/CE, 2004/113/CE și 2006/54/CE).

Importanța **cooperării transnaționale** este din ce în ce mai recunoscută, practică și promovată de către toate părțile implicate, la toate nivelurile. Autoritățile fac schimb de bune practici atât la nivel național (de exemplu, rețeaua EURoma reunește punctele de contact și autoritățile de management în scopul de a îmbunătăți utilizarea fondurilor ESI pentru incluziunea romilor), cât și la nivel municipal (de exemplu, în cadrul Strategiei UE pentru regiunea Dunării). S-au încheiat acorduri naționale bilaterale (de exemplu, Franța-România, Suedia-România) pentru a intensifica cooperarea transnațională în ceea ce privește integrarea romilor. Cooperarea transnațională la nivel local acoperă, de asemenea, integrarea romilor (de exemplu, în cadrul grupului operativ privind romii al EUROCITIES sau al noii componente a programului ROMACT, care sprijină consolidarea capacităților și activitățile de cooperare transnațională pentru a veni în ajutorul autorităților locale). Mai multe exemple pozitive de cooperare între municipalități din Europa de Vest și de Est se axează pe furnizarea de servicii pentru romi, inclusiv în domeniul educației (de exemplu, Glasgow și Oslo în cooperare cu Belfast, Arad, Craiova, Timișoara) și al ocupării forței de muncă (de exemplu, Gent în cooperare cu Glasgow, Atena, Malmö).

Statele membre au luat măsuri pentru a dezvolta **monitorizarea** strategiilor naționale de integrare a romilor. Cerința de a avea metode solide de monitorizare, impusă de fondurile ESI, are un rol important în îmbunătățirea evaluării impactului pe care îl au măsurile de integrare a romilor. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a putea evalua rezultatele măsurilor specifice și generale privind integrarea romilor pe care statele membre au raportat că le-au adoptat, inclusiv impactul acestor măsuri asupra tendințelor în materie de segregare, a absolvirii școlii și a nivelurilor de ocupare a forței de muncă în rândul romilor, a accesului la locuințe și la serviciile de sănătate într-un cadru integrat. În acest scop, Agenția pentru Drepturi Fundamentale va continua activitatea de elaborare de indicatori privind integrarea romilor, care ar trebui să contribuie la dezvoltarea metodologiei de raportare, prin colectarea de informații de la toate părțile interesate relevante. Ar trebui ca monitorizarea măsurilor de integrare a romilor și cea a utilizării fondurilor ESI pentru incluziunea romilor să fie mai bine aliniate, prin coordonarea mai bună între punctele de contact și autoritățile de management ale fondurilor ESI, astfel încât să se asigure că fondurile ajung la romi.

3.7. Finanțare

În comunicarea sa din 2015, Comisia a prezentat oportunitățile pe care le oferă perioada de programare 2014-2020. Documentul de lucru al serviciilor Comisiei prezintă, pentru fiecare țară în parte, alocările de finanțare mai ample ale statelor membre pentru incluziunea socială și combaterea sărăciei și a discriminării. Ar trebui remarcat faptul că, în cadrul alocărilor lor mai ample pentru incluziunea socială, 12 state membre²⁴ au selecționat noua prioritate de investiții care permite **vizarea explicită, dar nu exclusivă, a romilor** și i-au alocat un total de 1,5 miliarde EUR. Au fost identificate o serie de alte priorități de investiții ale fondurilor ESI care contribuie la incluziunea romilor²⁵.

Din punctul de vedere al **finanțării publice naționale**, printre domeniile de politică importante, educația și locuințele atrag majoritatea investițiilor, ocuparea forței de muncă atrăgând sume mult mai mici, iar sănătatea chiar și mai puțin. Fondurile naționale pe care statele membre au raportat că le-au alocat pentru măsurile orizontale și structurale sunt nesemnificative. În ceea ce privește **fondurile ESI**, în conformitate cu recomandările specifice fiecărei țări din cadrul semestrului european, educația (inclusiv a copiilor preșcolari)

²⁴ AT, BE, BG, CZ, ES, FR, EL, HU, IT, PL, RO, SK.

²⁵ De exemplu, în cadrul Fondului social european: reducerea abandonului școlar timpuriu și promovarea accesului egal la învățământ preșcolar, primar și secundar de bună calitate sau combaterea tuturor formelor de discriminare și promovarea egalității de șanse; în cadrul Fondului european de dezvoltare regională: infrastructuri sociale, de sănătate sau de educație ori sprijin pentru revitalizarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate.

favorabilă incluziunii și ocuparea forței de muncă sunt principalele două domenii de investiții, alocarea pentru locuințe fiind, de asemenea, importantă. Suma alocată pentru investițiile în domeniul sănătății este mult mai scăzută. În cadrul măsurilor orizontale și structurale, protecția femeilor și a copiilor și combaterea discriminării primesc sumele cele mai mari, în special din fondurile ESI.

Mai multe state membre au **cartografiat comunitățile rome**, introducând indicatori etnici sau socioeconomi (cartiere defavorizate/segregate, persoanele cele mai nevoiașе, hărți ale sărăciei etc.) pentru a îmbunătăți modalitatea de stabilire și alocare a fondurilor structurale și de investiții europene pentru integrarea romilor.

4. Extindere

Integrarea romilor rămâne în continuare o prioritate esențială în procesul de extindere. Comisia colaborează strâns cu țările din Balcanii de Vest și cu Turcia și monitorizează punerea în aplicare a angajamentelor. În cadrul Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA II) se depun eforturi importante pentru a sprijini programele de integrare a romilor la nivel național și regional. Cu toate acestea, situația majorității comunităților de romi rămâne un motiv de îngrijorare. Nu este suficient să se adopte documente legislative sau de politică. Ar trebui alocate, la nivel național, mijloacele bugetare adecvate pentru a pune în aplicare măsuri de integrare, acordându-se o atenție deosebită punerii în aplicare la nivel local. Comunitățile de romi trebuie să fie pe deplin implicate în planificarea, punerea în aplicare și monitorizarea acestor măsuri. Inițiativa „Decada incluziunii romilor”²⁶ a înscris problematica integrării romilor pe agenda politică. Faza ulterioară decadei ar trebui să se concentreze pe obținerea unor rezultate măsurabile pe teren, reducând în mod clar decalajul dintre romi și restul populației și acordând o atenție deosebită domeniilor prioritare (educație, ocuparea forței de muncă, sănătate, locuințe și documente de stare civilă), precum și domeniilor transversale legate de gen și de atitudinile antițigani. Ca răspuns la actuala criză a refugiaților, politicile de integrare a romilor trebuie consolidate; un procent important al persoanelor returnate în Balcanii de Vest, țări desemnate în prezent drept țări de origine sigure, sunt de etnie romă.

5. Concluzii și perspective

La nivel european s-au instituit instrumentele juridice, politice și de finanțare. Ca răspuns la recomandarea Consiliului, statele membre au creat structuri de coordonare, au introdus măsuri specifice și generale și au alocat fonduri. Evaluarea a identificat **unele tendințe pozitive**, cum ar fi atenția mai mare acordată educației preșcolarelor, noua legătură dintre prioritățile de politică ale integrării romilor și utilizarea fondurilor ESI pentru perioada 2014-2020 și rolul punctelor de contact naționale pentru integrarea romilor în planificarea acestei finanțări. Cu toate acestea, eforturile depuse nu au putut să împiedice deteriorarea în continuare a condițiilor de trai ale romilor și ostilitatea larg răspândită a societății majoritare. Au fost identificate **blocaje grave** în ceea ce privește combaterea discriminării romilor, în special segregarea în materie de locuințe și educație și prevenirea evacuărilor forțate. Este necesar să se asigure angajamentul și punerea în aplicare durabile la nivel local. Cooperarea cu societatea civilă și implicarea sectorului privat în ceea ce privește punerea în aplicare sunt în continuare insuficiente. Ar trebui, de asemenea, să se îmbunătățească modul în care se prezintă impactul pe care eforturile de integrare îl produc pe teren.

Statele membre ar trebui să își **reînnoiască angajamentul politic în ceea ce privește integrarea romilor**, astfel încât instrumentele juridice, de politică și financiare existente să

²⁶ <http://www.romadecade.org/>.

fie utilizate pe deplin pentru a se obține rezultate concrete pe teren. **Punerea în aplicare la nivel local are o importanță majoră.**

Comisia invită statele membre să răspundă următoarelor priorități urgente:

- **să asigure respectarea legislației de combatere a discriminării, a rasismului și a xenofobiei** și să instituie garanții la nivel național și local prin:
 - monitorizarea, combaterea, raportarea și sancționarea discriminării romilor în toate domeniile de politică;
 - incriminarea incitării publice la violență sau la ură, inclusiv pe motive de origine etnică;
 - combaterea traficului de persoane, cu accent pe măsuri care țin seama de particularitățile femeilor și copiilor;
 - organizarea de campanii de sensibilizare și de campanii de combatere a discriminării adresate societății majoritare și principalelor părți interesate pentru a promova înțelegerea necesității economice și a beneficiilor reciproce ale incluziunii romilor;
- **să prevină evacuările pe motive de origine etnică** prin asigurarea faptului că toate evacuările se desfășoară cu respectarea deplină a drepturilor fundamentale, propunând soluții adecvate pentru asigurarea unei alte locuințe familiilor evacuate astfel încât acestea să nu rămână fără adăpost și să nu fie expuse unui risc mai mare de excludere, precum și prin analizarea posibilităților pe care investițiile din fondurile ESI le oferă pentru a îmbunătăți situația locuințelor romilor;
- **să elimine segregarea din domeniul educației și al locuințelor**, în conformitate cu orientările Comisiei, prin legislație, reforme politice favorabile incluziunii, formarea cadrelor didactice, diseminarea unor metode incluzive și a unor măsuri explicite de desegregare, combinate cu un sprijin specific, cu scopul de a înlătura toate obstacolele din calea accesului, utilizând pe deplin oportunitățile oferite de fondurile ESI;
- **să instituie garanții și măsuri specifice pentru a se asigura că intervențiile generale ajung efectiv la romi**, în special în domeniul ocupării forței de muncă și al sănătății;
- **să extindă și să multiplice inițiativele la scară mai mică** care au avut succes prin utilizarea fondurilor pentru perioada 2014-2020;
- **să dezvolte în continuare metodologiile de colectare a datelor, de monitorizare și de raportare** pentru a răspunde așteptărilor în ceea ce privește justificarea utilizării fondurilor publice și pentru a se asigura că impactul măsurilor specifice și generale privind romii este evaluat și că aceasta conduce la îmbunătățirea și revizuirea politicilor;
- **să utilizeze pe deplin platformele naționale pentru integrarea romilor pentru a asigura participarea incluzivă a tuturor părților interesate** la punerea în aplicare, monitorizarea, raportarea și revizuirea politicilor, pentru a promova schimburile, evaluarea și transferul de bune practici, pentru a stabili parteneriate și a mobiliza în continuare comunitățile de romi, autoritățile locale, societatea civilă și sectorul privat.

Comisia va continua să sprijine statele membre, să asigure angajamentul necesar în privința integrării romilor la nivel european și să utilizeze toate mijloacele disponibile pentru a promova dialogul și cooperarea. **Printre prioritățile majore ale Comisiei se numără:**

- **adoptarea de măsuri pentru a asigura respectarea deplină a legislației antidiscriminare și pentru a combate atitudinile antițigani** prin utilizarea instrumentelor juridice disponibile;
- **sprijinirea platformelor naționale pentru integrarea romilor** în vederea promovării cooperării incluzive între toate părțile interesate la nivel național;
- **sprijinirea eforturilor de integrare a romilor depuse de statele membre prin facilitarea schimburilor, a cooperării și a dezbaterii tematice specifice în cadrul rețelei de puncte de contact naționale pentru integrarea romilor;**

- asigurarea unui **dialog la nivel înalt și furnizarea de orientări de politică** prin organizarea de misiuni de monitorizare bilaterale, cu implicarea autorităților naționale și locale, precum și a societății civile;
- promovarea participării tuturor părților interesate și a dialogului la nivel european între acestea în cadrul **Platformei UE pentru incluziunea romilor** reformată;
- **sprijinirea consolidării capacității autorităților locale și a societății civile** pentru a promova mobilizarea activă a acestora;
- **dezvoltarea unei abordări strategice privind integrarea romilor pentru perioada de după 2020**, în vederea unei eventuale revizuirii a recomandării Consiliului, prevăzută pentru 2019, ținând seama de decalajele existente între romi și restul populației în domenii precum educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințele; combaterea discriminării și continuarea procesului de reflecție în curs privind o evaluare la jumătatea perioadei a cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor.